

HÍREK A

MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUMBÓL

A MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM TÁJÉKOZTATÓ ÉS MÚSORFÜZETE

III. évfolyam

1. szám

1982

A MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁSAI

EKÉK A XVIII—XIX. SZÁZADBAN
AZ ERŐGÉP TÖRTÉNETE
ERDŐMŰVELÉSI KIÁLLÍTÁS
VADÁSZAT ÉS VADGAZDÁLKODÁS
A HÁZIÁLLATOK KIALAKULÁSA
A HONFOGLALÓ MAGYAROK
ÉS A KORA ÁRPÁD-KOR ÁLLATTARTÁSA
A SERTÉSTENYÉSZTÉS TÖRTÉNETE
A SZARVASMARHA-TENYÉSZTÉS TÖRTÉNETE
A JUHTENYÉSZTÉS TÖRTÉNETE

A múzeumi kiállítások nyitva: hétfő kivételével naponta 10 – 17 óráig,
vasárnap 10 – 18 óráig.

Felhívjuk kedves látogatóink figyelmét, hogy belső felújítási munkák miatt csak a fenti kiállítások látogathatók. (Esetleges változásokat a napilapokban közöljük.)

Tanulók és sorkatonák számára állandóan, szombati napokon a felnőttek részére is díjtalan a látogatás.

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum Barátainak Köre és TIT Nyugdíjas Agrárszakemberek Klubja tagsági igazolvánnyal rendelkezők ugyancsak díjtalanul látogathatják a Múzeumot.

MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM BUDAPEST
1367 Városliget, Vajdahunyadvár Telefon: 420–573, 428–573

A TUDOMÁNYOS KUTATÁS HÍREI

Pethe Ferenc (1763–1832)

1763. március 30-án született elszegényedett nemesi család sarjaként a Szabolcs megyei Büdszentmihályon, mely ma Tiszavasvári része. Alsóbb iskolái elvégzése után 1781-ben a Debreceni Református Kollégiumban folytatta tanulmányait, 1787-ben szülőfalujában lett tanító, majd egy év múlva a Debreceni Kollégium ösztöndíjával nyugat-európai tanulmányútra indult, melynek első állomása Hollandia volt. Itt az utrechti egyetem hallgatója lett. 1792-ben Angliába ment. Hamarosan megfordult Franciaországban, Svájcban, Spanyolországban, Itáliában, Poroszországban és Dániában is.

A tanulmányút során szerzett élmények, benyomások, ismeretek azután egész életén végigkísérték. Amikor 1796-ban hazatért, úgy gondolta, hogy gazdag tapasztalatait, a fejlett nyugat-európai mezőgazdaság eredményeit legjobban írásban adhatja tovább. Ezért bekapcsolódott a „Magyar Újság” munkájába, melynek hamarosan szerkesztője lett, a lap nevét pedig „Vizsgálódó Magyar Gazdá”-ra változtatta. A folyóiratban a korszerű mezőgazdálkodást hirdette, a nyugat-európai eredményeket kívánta a hazai viszonyok közé átültetni. A lap azonban egy esztendő után anyagi nehézségek miatt megszűnt.

1797-ben már Keszthelyen találjuk. Ebben az évben alapította gróf Festetics György Európa első felsőfokú mezőgazdasági oktatási intézményét a keszthelyi Georgikont. Pethe az intézet első tanárai között szerepelt, matematikát, üzemszervezést, mezőgazdasági építészetet tanított, majd az akkori tangazdaság vezetője lett. Pethének jelentős érdemei vannak abban, hogy a georgikoni tangazdaság néhány év múlva egy kitűnően elrendezett, jól felszerelt, saját korán messze túlmutató, a tőkés agrártermelés útjára áttérő mezőgazdasági nagyüzem képét mutatta. A növénytermesztésben elért eredmények a Pethe-féle tizes vetésforgón alapultak. Az ő nevéhez fűződik az is, hogy a latinul folyó oktatás mellett a magyar is az előadások nyelve lett.

Pethe szókimondása és újító törekvései azonban kiváltották a Festeticset körülvevő gazdasági tisztek irigységét és rosszindulatát, s ezért kénytelen volt 1801-ben megválni a keszthelyi Georgikontól. Ezután különböző uradalmakban dolgozott gazdatisztként. Még Keszthelyen kezdte írni talán legjelentősebb munkáját az 1805–1814 között megjelent, 3 vaskos kötetből álló, több mint 2 000 oldalas „Pallérozott Mezei Gazdaság”-ot. Az első kötet a talajviszonyokkal, az általános és a részletes növénytermesztés kérdéseivel foglalkozik. A második kötet a konyhakerti növényekkel, a különböző gyümölcsökkel, szőlészettel és erdészettel ismerteti meg az olvasót. A harmadik kötet pedig az állattenyésztésé, ahol részletesen tárgyalja az egyes állatfajok korszerű tartásának és hasznosításának kérdéseit.

1814-ben lapot alapított: a „Nemzeti Gazdá”-t. Egyértelműen a magyar mezőgazdaság felvirágoztatásának szolgálatába állította lapját. Ismertette saját tervezésű-szerkesztésű ekéit, boronáit, hengereit, melyeket eredményesen próbált ki a gyakorlatban is.

A „Pallérozott Mezei Gazdaság”-ban és a „Nemzeti Gazdá”-ban egyaránt olyan dolgokat hirdetett, melyek a mezőgazdasági haladást

jelentették. Ilyenek voltak többek között: az istállózó állattenyésztés, a tökéletesebb ekék és vetőgépek, a vetőmagvak tisztítása, osztályozása, az egyoldalú gabonatermelés visszaszorítása belterjesebb növények termesztésével.

Kritikájának középpontjában a magyar ugar állt. Az elmaradottságot, a nemtörődömséget és főleg a feudális termelési viszonyokat bírálta, megelőzve ezzel Széchenyi, Wesselényi, Kossuth és társaik reformkori törekvéseit. Rámutatott a robotrendszer minden negatívumára; a bér-munkán alapuló tőkés mezőgazdaság létrehozását és fejlesztését tartotta fontosnak. Lelkes híve volt a nyelvújításnak, a magyar nyelv önállóságának, mint a nemzeti függetlenségért folyó harc legfontosabb eszközének. Számos olyan szót, kifejezést használt, amely előbb a gazdairodalomban csak latinul vagy németül szerepelt. Könyvet írt az időjárásról, a matematikáról. Fordított és kiadott állatgyógyászati és agrokémiai munkákat.

1815-ben jelent meg „Természethistória” című két kötetes munkája, mely az első magyar nyelvű kísérlet volt a biológiai tudományok rendszerének áttekintésére.

A „Nemzeti Gazda” 1818-ban anyagi nehézségek miatt megszűnt. Ezután Pethe Kunszetmiklóson lett gazdatiszt, majd Budán szőlőtelepet létesített. 1825-ben Kolozsvárra költözött és hamarosan nyomdát nyitott, ahol külföldi szerzők magyarra lefordított munkáit jelentette meg, köztük az „Európai Mértéktár”-at. Itt is indított lapot „Erdélyi Híradó” néven 1827-ben, de az anyagi nehézségek, az örökös cenzúrázások, egészségi állapotának megromlása elkedvetlenítették. 1831 őszén otthagyta a nyomdát, az Erdélyi Híradót és Szilágysomlyóra költözött. Az örökké lobogó, temperamentumos reformer, a tettekre kész, minden újra fogékony Pethe Ferenc elfáradt. Fél év múlva 1832. február 22-én meghalt. Tudós polihisztor volt, széleskörű tevékenységet folytatott. Tessedik Sámuellel és Nagyváthy Jánossal említhetjük egy sorban, azokkal az emberekkel, akik Pethe korában a legtöbbet tették a magyar mezőgazdaság és agrároktatás fejlesztéséért, messze túlmutatva saját korukon. A „Pallérozott Mezei Gazdaság”-ban írta Pethe: „Markolj csak keveset, de azt jól megszorítsd: nem a földet, hanem — a munkát szaporítsd.” Ez a gondolat ma is mindnyájunkra érvényes.

dr. Pintér János

Pethe Ferenc síremlékének megkoszorúzása

A Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium megbízásából a neves agrártudós, Pethe Ferenc halálának 150. évfordulója alkalmából hivatalos delegáció koszorúzta meg a romániai Szilágysomlyón (Simleul Silvinei) levő síremlékét. A delegáció vezetője dr. Végh György országgyűlési képviselő, egyetemi tanár (Keszthelyi Agrártudományi Egyetem), tagjai dr. Pintér János főosztályvezető (Magyar Mezőgazdasági Múzeum) és dr. Gránitz György egyetemi adjunktus (Keszthelyi Agrártudományi Egyetem) voltak.

Pethe Ferenc sírjának koszorúzása

1982. február 23-án délelőtt érkeztünk Szilágysomlyóra, ahol az ottani Mezőgazdasági Szakközépiskolát (Liceul Agroindustrial) kerestük fel, ahol már jelen volt és fogadott bennünket a romániai Mezőgazdasági Minisztérium tanácsosa ing. Dorea Vasile és az intézmény igazgatója ing. Popa Vasile. Ezt követően a helyi városi tanács épületében Ioan Popa tanácselnök és Ioan Moldovan tanácsstíkáár üdvözölte delegációnkat. Rövid ismertetést tartottak a 18 ezer lélekszámú város fejlődéséről, feladatairól, eredményeiről és gondjairól, majd rövid városnézés következett.

Ezután együtt mentünk fel a református temetőbe, ahol Pethe Ferenc sírja található. Közben csatlakozott hozzánk Mártonffy István a helyi szakközépiskola tanára, aki Cséplő Zoltánnal, a Múzeum gépkocsivezetőjével felváltva tolmácsolt. A sírnál találkoztunk a helyi református esperessel, aki a sír gondozója. Ünnepléses keretek között elhelyeztük a koszorúkat a síron. A Múzeum által vitt emlékkoszorú nemzeti színű szalagjain a következő felirat volt olvasható: „Pethe Ferencnek a magyar és az egyetemes agrártudomány kiemelkedő alakjának emlékül – 1982. Magyar Mezőgazdasági Múzeum”.

A koszorúzás után vendéglátóink a helyi szakközépiskola szociális és oktatási létesítményeiben kalauzolták küldöttségünket. Ezt követően az iskola igazgatója ebédre hívta meg delegációnk tagjait, a bukaresti minisztériumi képviselőt, valamint a helyi vezetőket. Az itt folytatott beszélgetésen mindkét fél kifejezte egyetértését a kulturális és tudományos hagyományok ápolásának szükségességéről. A körütekintő és udvarias fogadtatást megköszönve a delegáció a késő délutáni órákban vett búcsút a vendéglátóktól.

dr. Pintér János

Mokry Sámuel (1832–1909)

Mokry Sámuel a Bács megyei Monostorszegen született 1832. május 8-án. Tanulmányait Ujverbászon kezdte, majd Pozsonyban és a hallei egyetem teológiai karán tanult. 1854-ben, stúdiumai befejezése után Orosházára került segédlelkésznek Mikolay István mellé. Mikolay Tessedik egykori segédlelkéze és a szarvasi reformer veje volt.

Mokry Sámuel 1858-ban költözött Békéscsabára feleségével, Mikolay Johannával, ahol az algimnáziumban tanári, s a békéscsabai evangélikus hitközségnél magyar hitszónoki állást nyert. 1864-ben azonban nem választották újra tanárrá, feltehetőleg a presbitérium felkérésére 1863-ban írt nevelésügyi tervezetének a néptömegek szellemi és anyagi felemelését sürgető merész hangja miatt. Pályájától megválni kényszerülve, a gerendási birtokot bérbevéve gazdálkodni kezdett.

Hiányos gazdasági ismereteit önképzéssel pótolta. A korabeli szakirodalomban szerzett jártassága csakhamar alkalmassá tette őt arra, hogy a Békés megyei Gazdasági Egylet szellemi irányítója legyen. Huszonegy éven át dolgozott az egylet titkáráként és szerkesztette az egylet értesítőjét.

Az 1863. évi nagy szárazság hatására kezdte meg búzanemesítő munkáját. Módszere a rendszeres tenyészkiválasztás volt, melynek lényege, hogy a kiválasztott anyatövek magját együtt vetik el és az utódok közül újabb kiválasztás történik.

Az eljárásról Mokry a Pester Lloyd egy cikkéből értesült, amely a brightoni F. Hallet növénynemesítési törekvéseiről számolt be. Mokry célja a termőképesség növelése volt, a kalász hosszának és termékenységeinek fokozása által. Eredményeiről hazánkban elsőként törzskönyvszerűen feljegyzett adatokat vezetett, s módszeres tenyészkiválasztását utódbírálattal kötötte egybe. A növény akklimatizációja miatt jelentős, hogy hazai búzafajtát választott kísérleti alanyául.

Eredményeiről először gazdasági folyóiratokban számolt be, majd 1875-ben megjelent Gyulán „Búzanemesítés” című műve, az első magyar búzanemesítési szakkönyv.

A búza szántóföldi növénytermesztésünkben betöltött szerepét Mokry sohasem értékelte túl. „Beszélgetések a búzatúltermelés káros volta felett” című munkájában kifejtette, hogy kevesebb de nemes vetőmagból és jól megművelt, trágyázott földbe vetett búza több hasznot hoz. Felhívta a figyelmet a marhatartás és a takarmánytermelés fontosságára.

A nemesítő munkája iránt tanúsított közöny és értetlenség megtörték Mokry kísérletező kedvét. Az 1900-as év táján Budapestre költözött, s 1909. június 10-én bekövetkezett halála alig keltett figyelmet.

Nevét elsőként Fabricius Endre említi „A magyar növénynemesítés” című, 1921-ben megjelent munkájában. Mokryt gyakorlati eredményei következtében az első magyar növénynemesítőnek nevezi. Nevének szélesebb körben való megismertetéséért sokat tett Lelley János, aki több cikkében méltatta Mokry Sámuel munkásságát.

Ehhez a folyamathoz kívánt kapcsolódni a Magyar Mezőgazdasági Múzeum Mokry sírjának felkutatásával és – a Múzeum Barátainak Köre orosházi szervezetének segítségével – a sír rendszeres ápolásának biztosításával. Múzeumunk jelentékenyen hozzájárult a most leleplezett síremlék felállításához, valamint tevékenyen részt vesz a Mokry Sámuel Emlék-bizottság munkájában is.

Jelképes értelmű, hogy az első magyar búzanemesítő emlékére a Békés megyei Tanács által alapított emléklakett átadására ezentúl évente augusztus huszadikán, az új kenyér ünnepén kerül majd sor.

Fülöp Éva

Mokry Sámuel emlékünnepség Békéscsabán

Mokry Sámuel, az első magyar búzanemesítő születésének 150. évfordulója tiszteletére megemlékezést szervezett a Mokry Sámuel Emlékbizottság. Május 8-án, a Békés megyei Tanácsnál megtartott emlékülésen négy előadás hangzott el. Mokry Sámuel életét és munkásságát Fülöp Éva, a Magyar Mezőgazdasági Múzeum muzeológusa, a Békés megyei Gazdasági Egylet történetét és Mokrynak az egysületben végzett munkáját Vasvári Mihály, a békéscsabai Gabona Múzeum vezetője ismertette. Erdei Péter, a Szegedi Gabonatermesztési Kutató Intézet tudományos igazgatóhelyettese a gabonatermesztésben előttünk álló feladatokról számolt be. Magyar Gábor mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszterhelyettes előadásában a gabonatermesztés fejlesztésének feladatairól szólt.

Az előadások után került sor a Mokry Sámuel utcában elhelyezett emléktábla felavatására. Avatóbeszédet Fekete Jánosné, Békéscsaba város Tanácsának elnökhelyettese tartott. Délután az orosházi temetőben Mokry Sámuel síremlékének leleplezésekor Horváth Pál, a MAE elnöke méltatta Mokry munkásságát. Végül a résztvevő intézmények képviselői elhelyezték a megemlékezés és kegyelet koszorúit Mokry Sámuel sírján. A Múzeum részéről dr. Csoma Zsigmond és Fülöp Éva koszorúztak.

*Mokry-síremlék
az orosházi temetőben*

Tájékoztató a Magyar Mezőgazdasági Múzeum Könyvtárának külföldi folyóiratairól

II.

Jahrbuch für Wirtschaftsgeschichte (Berlin. NDK)

Kiadja az Akademie der Wissenschaften der DDR, Institut für Wirtschaftsgeschichte.

Utolsó átnézett évfolyam: 1981. (évfolyamszámozás nincsen)

Negyedévenként egy, átlagosan 300 lap terjedelmű kötet jelenik meg. A cikkek száma 4–10 között változik és a kötetekből ennek megfelelően 100–200 lapot foglalnak el. 10–15 lapra terjedő kritikai könyvismertetéseket közölnek, kötetenként ötöt-hatot. Van rovatuk a folyamatban levő kutatásokról, üzemtörténetről, forrásfeltárásról. Konferenciákról is beszámolnak és mindig közölnek 15–20 lapnyi bibliográfiát. Minden kötet hozza szerzőinek névsorát, tudományos beosztását és az intézmények nevét, ahol dolgoznak. Elég sok a külföldi szerző.

Címének megfelelően gazdaságtörténettel foglalkozik. Minden kötetben van 2–3 kifejezetten agrártörténeti témájú cikk, adat, vagy egyéb információ. Időnként kiadnak egy-egy „Sonderband”-ot azaz egy ugyancsak 300 lap terjedelmű speciális témájú kötetet, amelyben kizárólag tanulmányok vannak, kötetenként 3–4. Az 1978-as különekötet témája például: a XIX. század agrárreformjai Poroszországban (2 német és 2 szovjet szerzőtől).

Az NDK Tudományos Akadémiájának Gazdaságtörténeti Intézete mint kiadó garancia az igen magas szakmai nivóra.

A cikkek témáiból

- Greifswald város parasztjainak jövedelme a XVIII. században. 1976. 3;
- Az agrártudomány, mint termelőerő a XVIII. sz. második felében. 1977. 1;
- Adalékok a nyugat-pontusi városok (westpontischen) területeinek jogállásához, i.u. II – III. században. 1977. 2;
- Hübéri munkajáradék a svéd uralom alatt levő Pomerániában a XVII–XVIII. század folyamán. 1976. 4;
- A chilei kereszténydemokraták agrárreformja. 1978. 4;
- A cukoripar Csehszországban az ipari forradalom idején. 1981. 1;
- Napszámosmunka Thüringia falvaiban a XV–XVI. században. 1978. 2.

Österreichische Osthefte (Wien).

Kiadja az Österreichisches Ost-und Südosteuropa-Institut

Utolsó átnézett évfolyam: 23. 1981.

Negyedévenként jelenik meg mintegy 100 lapon. Ünnepi számok ennél terjedelmesebbek is lehetnek. A cikkek száma 3–5 között van, terjedelmük 5–35 lap között változik. Számot adnak a folyamatban levő kutatásokról, konferenciákról és kötetenként mintegy 5–6 részletes könyvismertetést hoznak. Az egyes füzetek végén közlik a szerzők névsorát, tudományos fokozatát, az intézmény nevét és helyét, ahol dolgoznak. A szerzők többsége osztrák, (részben az intézet munkatársai) de sok a közép-keleteurópai is.

A folyóiratra nem annyira a címe jellemző, ami általános jellegű: Keleti Füzetek, hanem inkább az Intézet neve: Kelet és Délkeleteurópai Intézet, ugyanis ritka a távolkeleti téma. A nívós szakcikkeket bőséges jegyzetanyag, ritkábban térképek, grafikonok, táblázatok kísérik. A következő problémakörökkel foglalkoznak: elsősorban politika és történelem, továbbá szépirodalom, nyelvészet, közigazgatás, közlekedés, idegenforgalom, nemzetiségi ügyek. Agrárkérdést tárgyaló cikk alig van, még a gazdasági témájú is kevés. Bár az intézet profilja erre lehetőséget adna, úgy látszik jelenleg kevés, vagy nincs gazdasági, illetve mezőgazdasági problémakörrel foglalkozó munkatárs. Időnként előfordul, hogy egy füzet valamennyi cikke egyetlen országra vonatkozik, mint pl. „Bulgária 1300 éve”, vagy „Osztrák és jugoszláv kulturális és gazdasági kapcsolatok”. A folyóirat lényegében politikai jellegű.

A cikkek témaiból

- Agrárkérdés és agrárpolitika Oroszországban a forradalom idején. 1980. 3;
- Ausztria és a belgrádi pasalik az első szerb felkelés előestéjén. Adalék az osztrák-szerb gazdasági kapcsolatok történetéhez. (Ez utóbbi hazai szempontból is igen érdekes, mert a határőrvidék, – elsősorban Zimony – részletesen ismertetett mezőgazdasági terményeinek, részben árucseréjével, részben a mai Magyarország területén keresztül megtett útjával, állomásaival foglalkozik.) 1978. 4.

Sächsische Heimatsblätter (Dresden)

Kiadja: Bezirksvorstände Dresden, Karl-Marx-Stadt und Leipzig; Gesellschaften für Heimatsgeschichte, für Denkmalfpflege, Natur und Umwelt.

Utolsó átnézett évfolyam: 27. 1981.

Évenként 6, mintegy 50 oldalas füzet jelenik meg. A cikkek, tudósítások terjedelme és ezzel összefüggésben száma is füzetenként nagyon változó. Van 26 oldalas cikk, de vannak 1 oldalas híradások is. A közlemények zöme 4 lap körül mozog. A témák a kiadó testületek profilját tükrözik, (városi tanácsok, honismereti, műemlékvédelmi és környezetvédelmi társaságok). A tágabb értelemben vett Szászország (beleértve többek között az Ércheység és a mi Mátyás királyunk által is uralt Lausitz területét) történelméről, műemlékeiről, gazdaságáról, néprajzáról, erdészetéről, növényeiről, vízügyéről, környezetvédelméről, iparáról és természetesen a mi szakterületünket kevésbé érintő kultúrtörténeti ágairól (zene, népköltészet, népnyelv stb.) kapunk képet. Egyes számok összefoglalóan tudományos híreket és könyvismertetések is közölnek, sőt bibliográfiát is hoznak ajánlott könyvek címszó alatt. Vannak speciális számok: Robert Schumann évforduló (1980. 2.) vagy a kizárólag néprajzi tartalmú (1980. 1.). Az egyes füzetek szerzőinek tudományos fokozatát és munkahelyét vagy címét közlik. A kiadvány nagyalakú, sok a fénykép, a borítólap fényképe többnyire színes, a papír, a kiállítás szép. A füzetek tartalomjegyzéke — ha van! — jól tájékoztat. Az egész folyóirat címének megfelelően honismereti és a cikkek többsége adatközlő voltukat határozottan kiemelve, mégis inkább népszerűsítő jellegű.

A cikkek témáiból:

- A kapásnövények aratásának története Észak-Szászországban egészen az új technikák alkalmazásáig. 1978. 5;
- A széna kaszálása, behordása. 1978. 5;
- A burgonyabetakarítás régi technikája. 1979. 1;
- Egy szélmalom története Felső-Lausitzban. 1979. 3;
- Legelőtársulatok az Ércheységben a kapitalizmus korában. 1979. 3;
- Egy 27 és fél hektáros parasztgazdaság leltára 1938-ból. (a mai Reichenbach körzetéből) 1979. 4;
- Intenzív pontygazdálkodás (Cyprinus Carpio) Lausitz tógazdaságaiban. 1980. 4;
- Falusi mesterségek Thuringiában a XV–XVI. században. 1981. 5;
- A madárbefogás az Ércheységben. (Egész számot szentel a témának, 1560-ra megy vissza: korabeli metszetek másolatai stb.) 1981. 3;
- A robot megtagadása a lichtenwaldei uradalomban 1756–58. között. 1981. 5;

- Nyeles, mintás, süteménysütő vasformák kenyérsü ökemencében sütött, édes farsangi sütemény számára és a velük készült sütemények a régi szász választófejedelemség területéről. 1981. 6;

The Yearbook of Agriculture (Washington D. C.)

Kiadja a U. S. Department of Agriculture

Utolsó átnézett évfolyam: 1981.

Évenként kb. 400 lapon, könyvformátumú, keménykötésű kötetben jelenik meg. Minden kötet – a fedőlapon címként is jelentkező – önálló témát dolgoz fel, általában 4–6 részben, mintegy 50 cikk keretében. A cikkek terjedelme változó, de a 10–12 oldalt nem haladja meg. A kötetek a tartalomjegyzéken kívül, részletes tárgymutatót, továbbá „Glossary” címszó alatt egy szakszavakat magyarázó jegyzéket közölnek. Minden kötethez a szerkesztő bevezetőjén kívül a mezőgazdasági miniszter is ír előszót. A kötetekben sok, részben színes fénykép és rajz van. Az egyes kötetek színes, kemény fedőlapja grafikailag is teljesen különbözik egymástól. A folyóiratra (periodikumra) utaló Yearbook = évkönyv... kezdetű cím általában csak a kötet gerincén és a belső címlapon jelentkezik. Szakirodalmat, jegyzeteket nem közölnek, amivel egy kicsit népszerűsítő jelleget adnak a kiadványnak. Ugyanakkor a szerkesztő minden kötet bevezetőjében közli annak a mintegy 15, kötetenként változó szerkesztőbizottsági tagnak nevét és az intézmények nevét, ahol dolgoznak, akik ilyenformán biztosítják a szakmai nivót.

A kötetek általában mai agrárkérdéseket ölelnek fel a gyakorlati élet területéről, pl. 1977: Haszon és hobbykertészkedés. 1978: Néhány „acre”-on (angol területmérték) való élet. 1980: Energiamegtakarítás a mezőgazdaságban. 1975: Hogy legyen mit ennünk... Különleges jelentőségű évek alkalmával (pl. az USA 200 éves fennállása 1976-ban, vagy a Nemzetközi Gyermekev 1979-ben) szerkezetében és formájában is más típusú kötetet adnak ki. Az 1976-os kötet címe: „A falusi, paraszti Amerika arca.” 9 fejezetben tárgyalja a témát, mint pl. a gazdaság mint üzlet, az állatállomány, a farmélet stb. Ebben a kötetben több az illusztráció, mint a szöveg. Az 1975-ös évkönyvben aránylag több a történeti jellegű cikk, pl.

- Lincoln földtörvényei és a farmerek,
- a nagy depresszió,
- a korai telepések,
- az agrárkutatók felfedezik a vitaminokat.

A múzeumpedagógia szempontjából a gyermekév alkalmából kiadott 1979-es kötet igen érdekes. 8 fejezetben nagyon szemléletes rajzokkal nyújt igen lényeges ismereteket. Helyenként érdekes szakmai fényképekkel is illusztrált, mint pl. a „tehénistállótól a reggeliig” címet viselő oldalon. Gyermkekkel kapcsolatos kiállítások, versenyek, újszerű pályázatok stb. érdekében nagyon érdemes ötletekért átnézni.

Az 1979-es kötet 8 témaköre:

- Az élelemszerzés és az evés történetéből (A kőkorszaktól Amerika felfedezéséig).
- Az élelem útja a farmtól az asztalodig.
- Gazdaságos élelemvásárlás.
- Az étel összetétele és útja szervezetedben.
- Elmaradott országok gyermekeinek táplálkozása.
- A következő 50 év várható változásai étkezésünkben.
- Saját leendő kerted.
- A témával kapcsolatos teszt-kérdések, lexikális érdekességek (pl. hol, mikor csináltak először limonádét, Napoleon honosította meg a paradicsomot Franciaországban stb.) találós kérdések, viccek és kézügyességi feladatok (pl. földi mogyoróból bábút csinálnak, burgonyából pecsétnyomót stb.)

Földyné dr. Virány Judit

KIÁLLÍTÁSOK, ESEMÉNYEK GYŰJTEMÉNYTÁRI HÍREK

„Hazánk mezőgazdasága diákszemmel '82” pályázat

1970. októbere óta a Magyar Mezőgazdasági Múzeum minden évben meghirdette az általános és középiskolák tanulói számára a „Hazánk mezőgazdasága diákszemmel” c. pályázatot. Azóta 40 632 pályamunka érkezett, közte 4 014 általános iskolai és 5 531 középiskolai dolgozat. A kiosztott díjak és jutalmak száma a képzőművészeti pályázat jutalmaival együtt 3 078 volt.

A beküldött képzőművészeti anyagból (rajz, batik, kispasztika) minden évben kiállítás nyílt a Magyar Mezőgazdasági Múzeumban. Egy részéből vándorkiállítás készült és azt az ország számos városában sőt külföldön is bemutatták.

Ez évben 2 186 pályamunka érkezett be, 1 894 általános iskolai tanulótól (140 dolgozat, 1 489 rajz, 82 textil, batik, 183 kerámia, kispasztika) és 292 középiskolai dolgozat.

1982. május 9-én nyílt kiállítás a Magyar Mezőgazdasági Múzeumban a 109 rajzból, 70 kispasztikából és 21 batikból.

A kiállítást megnyitotta és a díjakat átadta Héger József, a MÉM Szakoktatási és Kutatási Főosztály vezetője. Az általános iskolák közül főigazgatói díjat nyert a Vaszari Körzeti Általános Iskola és a Szegedi Balázs Béla Úttörőház.

A kiállítást Górász Györgyné, a Múzeum munkatársa rendezte.

A középiskolai pályázat eredményhirdetése és díjkiosztása 1982. május 23-án volt. Dr. Selmeczi László, a Művelődési Minisztérium Múzeumi Osztályának vezetője értékelte a pályázatot és adta át a díjakat, többek között a főigazgatói díjat az egri Gárdonyi Géza Gimnáziumnak és a szegedi Radnóti Miklós Gimnáziumnak.

Az iskolák pedagógusainak munkáját azzal ismerte el a Magyar Mezőgazdasági Múzeum, hogy azoknak, akik rendszeresen segítették tanulóikat, évről évre jutalmat adott.

A több mint egy évtizede elindított pályázat néhány ezer fiatallal megismertette a felfedező, kutató munka titkait, ugyanakkor sokan megszerették a pályázaton keresztül a mezőgazdaságot, az élelmiszeripart, az erdészetet és élethivatásul választották.

Sági Pál

* * *

Az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal és a Magyar Mezőgazdasági Múzeum együttműködése már régebb idő óta igen kedvezően alakult. Az iskolák környezet- és természetvédelmi nevelő munkáját az OKTH anyagi támogatásával és az Országos Pedagógiai Intézet közreműködésével a Múzeum rendszeresen segítette. Előadásokat, szakköri foglalkozásokat rendeztünk a tanulók számára, sőt a pedagógus továbbképzésnek is helyet adtunk és megismertettük a tanárokkal a Múzeum ilyen irányú tevékenységét és a kiállításainkat.

Az OKTH-val való együttműködés legújabb eseményeként a Környezetvédelmi Világnap alkalmából 1982. június 4-én Rakonczay Zoltán, az OKTH általános elnökhelyettese nyitotta meg „A gyógyítható bolygó” c. környezet- és természetvédelmi kiállítást.

A kiállítással nem akarunk senkit ijesztegetni, félelmetes jövőt festeni, csupán bizonyos szemléleti, gondolkodásbeli változást szeretnénk elérni – mondta megnyitójában Rakonczay Zoltán.

A kiállítás forgatókönyvét Keszler László készítette, képszerkesztő dr. Varga Béla volt. Rendező Kotlár Károly főosztályvezető, a kivitelezési munkálatokat Nyiri Tamás végezte.

Sági Pál

* * *

Pedagógusok a Múzeumban

1981. októberétől a főváros több kerületének szakfelügyelői és szakmai munkaközösség vezetői választották továbbképzésük anyagául a Magyar Mezőgazdasági Múzeum kiállításainak megismerését.

A pedagógus továbbképzésbe beépíthető múzeumi tevékenység, rendezvények szervezése azt a célt szolgálja, hogy a tanárok ismerjék meg kiállításaink anyagát, s hogy az hogyan építhető be oktató-nevelő munkájuk tartalmi részébe. Továbbá, hogy a Múzeum látogatásakor tanítványaikkal már otthonosan, a tájékozottság biztonságával mozogjanak.

Kezdeményezésünket az Országos Pedagógiai Intézet és a Fővárosi Pedagógiai Intézet is örömmel fogadta és messzemenően támogatta. Az 1981–82-es oktatási évben a Múzeumban tartott pedagógus továbbképzéseken résztvevő tanárok száma a 300 főt is meghaladta.

Az Országos Pedagógiai Intézet által szervezett Környezetvédelmi Szabadegyetem előadásait a Mezőgazdasági Múzeumban tartotta. Ezt a lehetőséget is felhasználtuk kiállításaink bemutatására. Az ország különböző közép- és általános iskoláiból érkező 90 tanár részére az előadási programok közé beépítettük egy-egy kiállításunk ismertetését. Az új kiállításokat Gecse Lászlóné, Székelyhidy Iván és Takács István muzeológusok mutatták be.

Pedagógusok a sertésenyésztés-történeti kiállításon

A Borsod megyei Pedagógus Továbbképzési Kabinet is kérte a biológia szakos szakfelügyelői és szakmai munkaközösség vezetői részére a múzeumi továbbképzési programot. Továbbá a székesfehérvári Vántus Károly Élelmiszeripari Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézet tanári kara.

Rendezvénysorozatunk költségeit 1982-ben az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal 10 000 forinttal támogatta, ami lehetővé tette, hogy az igényeket figyelembe véve kiváló előadók meghívásával gazdagítsuk programajánlatunkat.

A pedagógus továbbképzésbe beépíthető rendezvénysorozatunkat az 1982–83-as oktatási évre is meghirdetjük. A tematikát az Országos Pedagógiai Intézet munkatársaival egyeztetve állítottuk össze.

Rogna Emilia

* * *

Muzeális mezőgazdasági gépek Gödöllőn a MÉM Műszaki Intézetben

Mezőgazdaságunk gépesítésében az Intézet nagy múltra tekinthet vissza. 1869-ben alapították Magyaróvárott elődjét a Gép-kísérleti Állomást. 1949-től Mezőgazdasági Gép-kísérleti Intézet néven Budapesten működött tovább.

A nagy hírű Intézet 100 éves fennállását már végleges telephelyén Gödöllőn ünnepelte, 1978-tól a MÉM Műszaki Intézet nevet vette fel.

A dokumentációs anyaggyűjtés már az Intézet megalakulásával egy időben elkezdődött.

Gödöllőn a tárggyűjtést a hetvenes évek elején Derzsényi Ferenc műszaki osztályvezető kezdte el.

A gyűjtemény első darabja egy Fordson traktor volt. A munkába a későbbiekben Kozák Alajos is bekapcsolódott, aki a Műszaki Továbbképző Iroda szervezésének keretében múzeum létrehozásán fáradozott. 1976-tól az agrárműszaki emlékek további felkutatása Ménesi Zsigmond okl. gépészmérnök, műszaki osztályvezető feladatává vált, aki fáradhatatlanul, nagy lendülettel fogott hozzá a régi gépek és eszközök gyűjtéséhez.

Egyik első szerzeménye egy 1934-ben gyártott Rába T–15 típusú traktor volt. A kéthengeres petróleum-benzin üzemű 15 LE-s traktort egy előremeneti és egy hátrameneti sebességfokozattal látták el. Az áttétel

megváltoztatását kúpfogaskerékpár cseréjével érték el. Őféle kúpfogaskerékpár tartozott a traktorhoz, munka közben sebességet váltani nem lehetett. A „Rába” kistraktor korabeli kezelési utasításában ez állt: „a kúpkerékek átszerelése semmi különösebb nehézséggel nem jár, s némi gyakorlat után mintegy másfél órai munkát jelent.” A Rába traktort Pereszlényi Gyula vámosmikolai lakos ajándékozta az Intézetnek, a felújítást és üzembehelyezést Jászkiséren a helyi termelőszövetkezet nyugdíjas gépésze Cs. Papp Áron végezte.

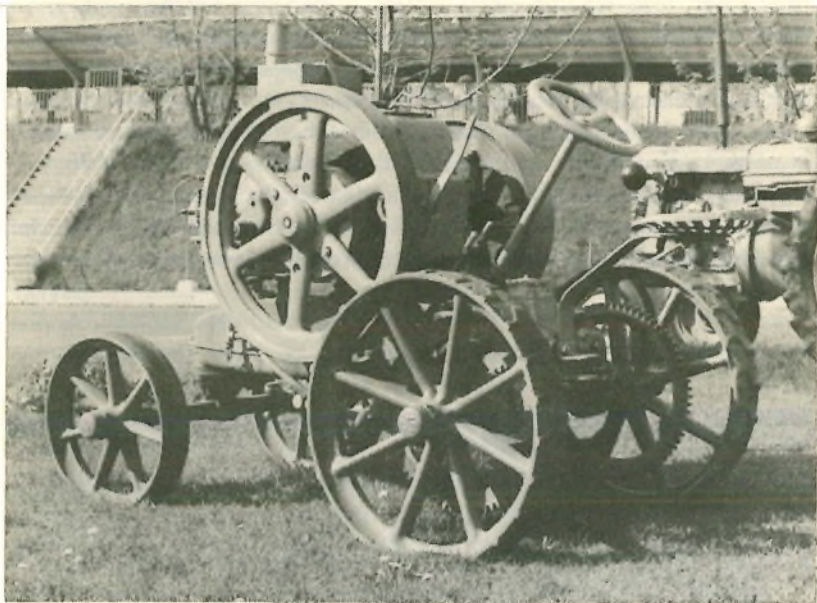

Rába traktor

Jelenleg az Intézet archív gépgyűjteményében 35 erőgép és több mint száz egyéb mezőgazdasági műszaki emlék tekinthető meg. Többek között a géparchívumban MÁV lokomobil, EMAG lokomotív, H-S-C-S 30-32, Fordson MÁVAG, Mc Cormick 30 traktorok is megtalálhatók. Az elmúlt év begyűjtött különlegessége és egyben a gyűjtemény legféltettebb darabja egy 1921-es évjáratú, Németországban készült H. Lanz önjáró meghajtó gép, amely működőképes és minden darabja eredeti. A „Farm Tractors in Colour” című kiadvány a következőket írta erről a típusról: „Egyhengeres kétütemű izzófejes Diesel üzemű traktor, amelyet sorozatban gyártottak a

világon. Előfutára volt a hosszú ideig gyártott Lanz Bulldog típusú traktoroknak.”

A H. Lanz magánjáró Dunaszentbenedekről került Gödöllőre, tulajdonosa Czunyi Sándor volt.

H. Lanz magánjáró (1921)

A gépek felújítását, konzerválását társadalmi munkában Ménesi Zsigmond irányításával végzik a „belső” és „külső” megszálottak, minden anyagi támogatás nélkül. A gyűjtemény további fejlesztéséhez azonban elengedhetetlenül szükséges lenne az illetékesek anyagi hozzájárulása.

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum és a MÉM Műszaki Intézet jó kapcsolata nem mai keletű. Évekkel ezelőtt több esetben kaptunk önzetlen segítséget régi gépek szállításához. 1981-ben Gödöllőn rendeztük meg közösen az Agrárműszaki Emlékgyűjtők Országos Találkozóját.

A gépgyűjtemény méltón reprezentálja a nagymúltú Intézet évszázados munkásságát. Dr. Bánházi Gyula igazgató minden segítséget megad régi mezőgazdasági gépek, eszközök gyűjtéséhez, mert azt vallja: „A szakember csak akkor számíthat saját munkájának elismerésére, ha megbecsüli elődjének tevékenységét és azok alkotásaira épít.”

* * *

Réz Gyula

Agrártörténeti emlékek védelme

Az Ipoly mentén, egyetlen autóúton közelíthető meg a Börzsöny hegységben levő Nagybörzsöny község. Árpád-kori templom fogadja a látogatót. A főutca két oldalán található a XVI. századi eredetű pincék és préházak együttese, mintegy 80 épület. A magántulajdonban levő pincék egy részét használják csak bortárolásra, mert az I. világháború után a nemes szőlő kipusztult a környéken. A pincékben főleg zöldség, gyümölcs, a préházakban kerti szerszámok, régi borászati eszközök találhatók. Ugyancsak érdekessége a községnek a Kampf-féle, ma is működőképes vízimalom, amely a XIX. század közepén épült. Nagybörzsöny mind népi építészeti, mind történeti szempontból bővelkedik látnivalóban.

Obendorfer Árpádné

Nagybörzsönyi pince és préház együttes

* * *

Csepű, lapu, gongyola

Ezt a hangulatos címet adta a Magyar Televízió rendezőgárdája annak a hét részes vetélkedőműsornak, melyet a Tolna megyei Gyöngös községben rendeztek meg.

Ma már kevesen tudják, hogy mit is takarnak ezek a szavak: a csepű nem más, mint a legrosszabb minőségű kender- vagy lenrost, a lapu talán nem szorul magyarázatra – nagylevelű növény, a gongyola pedig összehajtogatott kendert jelent.

Gregorich András szerkesztő fölkerésére a Magyar Mezőgazdasági Múzeum képviseletében Székelyhidy Ivánnal felváltva részt vettünk a verseny zsűrijében, amelyben a TV, a megyei tanács, a rendező falu képviselője, valamint egy néprajzos és egy agrárszakember kapott még helyet.

A vetélkedő sorozatban nyolc Tolna megyei község 10–14 éves játékosai mérték össze ügyességüket, tudásukat. A műsor fő célja a már elfelejtett népi játékok, szokások felelevenítése volt. Nemcsak a játékban, hanem a ma már szintén feledésbe merülő paraszti házimunkákban is versengtek a gyerekek.

Minden alkalommal elsőnek a két csapat „kisbírói” szerepeltek, akik röviden ismertették falujuk főbb nevezetességeit, s magukról is ejtettek pár szót. Ezt követően olyan versenyszámok következtek, mint bodzapuska készítés és célbalövés, póznamászás, párnatömő verseny, libaterelő verseny, lófelnyergetés, fejőverseny, fonóverseny, „prücskőzés”, stb. Gondolom, ez utóbbit sem sokan ismerik manapság. A prücsköző játék egy földbe vert, kb. egy méter magas dorongból és a tetején vízszintesen elhelyezett kis deszkalapból áll, úgy fest, mint egy kis mérleghinta. Ennek egyik végére kb. 10 cm átmérőjű falapocskát helyeznek. Ezt körülállják az egyik csapat játékosai. A másik csapat röptetője egy kb. 70 cm hosszú bottal rácsap a deszka üres végére, mire a falapocska (prücsök) felpattan a levegőbe, ezt kell az első csapat játékosainak elkapni.

Az összes csapattól láthattunk táncprodukciót – ezt jellegzetes népviseletükbe öltözve mutatták be –, valamint „tárlatvezetést” is, melyen falujuk használati eszközeit, népművészetét tárták elének a rögtönzött kiállításokon.

A gyerekek arról is számot adtak, hogy mennyire jártasak a mezőgazdaságban, így gabonafelismerőversenyen, mezőgazdasági gépfelismerőversenyen kellett szerepelniük, kérdéseket kaptak a növényvédelem

szakterületéről is. A mezőgazdasági szakkérdések összeállításában és a versenyzők válaszának megítélésében működünk közre Székelyhidy Ivánnal.

A verseny végeztével úgy vélem, hogy ez a játék több volt egyszerű vetélkedőnél, segít a népszokások, játékok megőrzésében, életre keltésében. Bizonyosságul szolgál annak, hogy a falu, a falusi környezet, a falusi nyár mennyi érdekességet, játéklehetőséget kínál a gyerekek számára.

Wohl Lászlóné

* * *

Múzeumunk Vadászati Főosztályának munkatársai április 13–16 között, harmadik alkalommal vettek részt *gyűjtővadászaton*, a Szabolcs-Szatmár megyei Új Erő Vadásztársaság területén.

Indulás előtt

A gyűjtés elsősorban a Nyíregyháza környékén elterülő szikes vizek madárvilágára terjedt ki. A kedvezőtlen időjárás — hideg, szeles, esős idő — ellenére a várt eredmény nem maradt el.

A gyűjtött anyag a Mezőgazdasági Múzeum, egy része pedig a Természettudományi Múzeum gyűjteménytári madárpreparátum anyagát gyarapítja.

Bányai József

* * *

Új aranyérmes tróféával gyarapodott a vadászati gyűjtemény

1978-ban Jászkiséren dr. Bereczki Lajos a Szolnok megyei Tanács általános elnökhelyettese, a MAVOSZ megyei I.B. elnöke kapitális agancsú őzbakot ejtett el.

Aranyérmes őzágancs

A nemzetközi zsűri a Bukarestben 1978-ban megtartott vadászati kiállításon az agancsot 187,17 pontra értékelte és aranyéremmel díjazta. Plovdivban 1981-ben a II. Vadászati Világkiállításon szintén aranyérmet kapott.

Bereczki elvtárs — tekintettel a kiemelkedő nemzeti értékre — a trófeát 1981. novemberében a Magyar Mezőgazdasági Múzeumnak ajánlódokozta, a másolat megtartása mellett.

A Jászságból, — mely újabban számos jelentős őztrófeát produkált — intézményünknek ez már a harmadik nemzetközileg is számottevő aranyérmes őztrófeája.

Kotlár Károly

* * *

A pesterzsébeti Csili Művelődési Központ Helytörténeti Klubja 1982. április 5-i összejövetelén a Magyar Mezőgazdasági Múzeum Barátainak Köre Dél-Pesti Helyi Csoportjával közösen előadást hallgattak meg a Magyar Mezőgazdasági Múzeumról és vidéki kiállításairól. Az előadást Sági Pál, főosztályvezető tartotta. A népes közönség az előadás után megtekintette „A Magyar Mezőgazdasági Múzeum” c. filmet is.

* * *

Együttműködési megállapodás a MEDOSZ és a Magyar Mezőgazdasági Múzeum között az agrártörténeti emlékek védelme és közművelődési felhasználása tárgyában

1982. március 18-án *Varga György* elvtárs a MEDOSZ titkára, *Szerdahelyi Mihály* osztályvezető és *André Miklós* főmunkatárs kíséretében a Magyar Mezőgazdasági Múzeumban látogatást tett. Megtekintették a Múzeum új kiállításait, a Múzeumról szóló filmet és az asztalos, preparátor műhelyeket, illetve a dolgozók munkavédelmét szolgáló felszereléseket.

*Ismerkedés
a preparátor műhellyel*

A látogatás végén került sor az alábbi együttműködési megállapodás aláírására:

„Történelmi múltunk, népi kultúránk értékei között jelentős helyet foglalnak el az agrártörténet írásos és tárgyi emlékei. Ezek ismeretét és felhasználását nem nélkülözhetjük a történelmi szemlélet, a dialektikus gondolkodásmód formálásában, nem feledkezhetünk meg róluk, őriznünk, óvnunk kell az utókor számára is. Ezért értékeink pusztulását megakadályozni és közkinccsé tenni mindannyiunk feladata és kötelessége.

A MEDOSZ is magáénak vallja és fontos közművelődési feladatának tekinti az agrártörténelmi, agrármuzeológiai múltunk népszerűsítését, propagandáját. A Magyar Mezőgazdasági Múzeum jelentős eredményeket ért el eddig is e területen, azonban egyedül nem vállalhatja magára, nem nélkülözheti a társadalom segítségét, különösen nem a MEDOSZ és az ágazathoz tartozó gazdaságok támogatását.

A fentiek figyelembevételével a MEDOSZ és a Magyar Mezőgazdasági Múzeum az alábbi megállapodást köti:

I. Agrártörténeti értékeink megmentése, védelme

1. A Magyar Mezőgazdasági Múzeum az agrártörténeti kutatás, feltárás, gyűjtés, megőrzés felelős gazdája, szakmai, módszertani irányítója. Feladatainak ellátásakor közvetlen kapcsolatot tart fenn a tájjelegű múzeumokkal, múzeumbaráti körökkel, oktatási intézményekkel. Irányítja és segíti a muzeális értékek gyűjtését, közreműködik azok szakszerű elhelyezésében, új múzeumok létesítésében.
2. A MEDOSZ és a Magyar Mezőgazdasági Múzeum közös feladatának tekinti a még nem ismert történelmi emlékeknek felkutatását, azok védetté nyilvánítását, hogy megóvja őket a pusztulástól. Ebben jelentős mértékben támaszkodnak a gazdaságok vezetőire, a szakszervezeti bizottságokra, művelődési intézményekre és a megyei hatáskörű múzeumokra.
3. A MEDOSZ a megyebizottságokon keresztül felkéri a nagy hagyománnyal, múlttal rendelkező gazdaságok szakszervezeti bizottságait, hogy kezdeményezzék és támogassák az üzem- és szakmatörténeti kutatásokat, azok megírását. Erre a munkára kéri fel a múlt iránt érdeklődő agrárértelmiségieket, szakmájukat, hivatásukat szerető fiatalokat. Gyűjtő és történetírói tevékenységüket a Magyar Mezőgazdasági Múzeum módszertani ajánlással, útmutatással és az elkészült anyagok szakektorálásával is segíti.
4. Központi támogatással létesített tájmúzeumok mellett ma már egyre gyarapszik azoknak a száma is, amelyet a gazdaságok önerőből hoznak létre. Ezeket a törekvéseket, amennyiben az előírt feltételeknek megfelelnek, a megállapodó felek továbbra is támogatják, segítik.
5. A történelmi emlékhelyek, táj- és tanyamúzeumok állapotmegőrzése, védelme jelentős társadalmi, szellemi és anyagi erőt igényel. Ezért a gazdaságoknak meg kell teremteni annak lehetőségét, hogy a múzeumbaráti körök tevékenységéhez kapcsolódva más dolgozói kollektívák, szocialista brigádok is részt vehessenek a karbantartási, felújítási, védelmi munkákban. Ezzel az önként vállalt társadalmi segítséggel nagyobb ütemben valósítható meg értékeink megőrzése.

II. Múzeumi közművelődés feladatai a népszerűsítésben, a propagandában

1. A mezőgazdasági, erdészeti és vízügyi dolgozók, szakszervezeti tagok folyamatos és tudatos nevelése a MEDOSZ alapvető feladata. A tennivalók sorában ma már egyre inkább helyet kíván a környezet- és természetvédelmi nevelés is. Ennek elmulasztása később helyrehozhatatlan károkat okozhat a termelési kultúrában. Amikor tehát az agitációs és propaganda munkában szakszervezeti szerveink e kérdéskörrel foglalkoznak, ne hagyják számításon kívül a természeti környezet olyan tényezőjét sem, mint a muzeológiai értékek megmentése.
2. A MEDOSZ az agrártörténeti értékek ismertetéséhez felhasználja mindazokat a sajátos propaganda eszközöket és lehetőségeket, amelyek a legszélesebb tömegekhez eljutnak. A MEDOSZ Lapja rendszeresen foglalkozzék a múzeumi közművelődés különböző formáival, adjon folyamatosan programajánlásokat a szakszervezeti tagságnak. A MEDOSZ Vendégház üdülő vendégei részére adott kulturális programajánlásokban szerepeljen a Magyar Mezőgazdasági Múzeum megtekintése is. Lehetőség van arra is, hogy a MEDOSZ székház helyet adjon időszakos és tematikus kiállítások szervezésére.
3. Gazdaságaink egyik legkedveltebb ismeretbővítő közművelődési formája a különböző csoportos kirándulás és tapasztalatcsere. Várható, hogy az ötnapos munkahéttel még tovább bővül az ezeken résztvevők köre. Ajánlatos, hogy ezeknek a programjában első helyen szerepeljen a Magyar Mezőgazdasági Múzeum látogatása. Ennek elősegítése érdekében a Magyar Mezőgazdasági Múzeum programajánlatokat, múzeumi ismertetőket, címjegyzéket készít és megküldi a szervező gazdaságoknak. A Magyar Mezőgazdasági Múzeum vállalja továbbá azt is, hogy igény szerint szakmai előadásokat tart az érdeklődőknek, tárlatokat vezet a gazdaságokból érkező csoportoknak, valamint szakfilmek vetítésére is lehetőséget biztosít.
4. A múzeumi közművelődés gyakran alkalmazott és munkahelyhez közelített formája a vándorkiállítás. Ezért a megállapodó felek felhívják a mezőgazdasági üzemek figyelmét, ennek fogadására. A gazdaságok e célra felhasználhatják művelődési intézményeiket, klubjaikat, valamint a nagyobb, de egyébként is látogatott közösségi célú termeiket. A Magyar Mezőgazdasági Múzeum igénylés alapján vállalja a

tematikus kiállítási anyagok összeállítását, a kiállítás megrendezését. Az anyagok biztonságos kezelése, szállítása kérdésében a Múzeum és a kiállítást fogadó gazdaság megállapodást köt.

5. A Magyar Mezőgazdasági Múzeum a Vajdahunyadvárban alkalmanként fellépési lehetőséget biztosít a szakszervezeti amatőr művészeti együttesek (énekkarok, zenekarok, tánckarok) számára. Erre az együttesek fenntartóival megállapodnak és programjukba beépítik. A Múzeum segítséget ad továbbá a szakszervezetek által szervezett országos népművészeti pályázatok és kiállítások megrendezéséhez, alkalmanként lehetőséget és helyet is biztosít ezeknek a Vajdahunyadvárban.”

* * *

A *TIT Nyugdíjas Agrárszakemberek Klubja* felajánlást tett, hogy átadja a bennünket érdeklő gazdaságtörténeti dokumentumokat esetleg tárgyakat, melyeket tagjai gyűjtöttek, illetve amelyek korábbi munkájuk során hozzájuk kerültek.

1982. áprilisában nemrég meghalt díszelnökünk Rhédey György kéziratát és földművesszövetkezeti alapszabályokat adott át Bélády József titkár. A kézirat az Egri Főkáptalani Uradalom szihalmi gazdaságának 1931–33 közötti időszakára vonatkozó – levéltárakból kijegyzett – gazdasági adatokat tartalmaz.

Rhédey Györgyné tárgyakat adott el férje hagyatékából, az Adattár részére pedig a szihalmi gazdaság magyarmarha gulyájáról, legjobban tejelő egyedeiről fényképeket és egy tejjellenőrzési könyvecskét ajándékozott.

* * *

Új értékes szerzeményeink

A szarvasmarha-tenyésztés és feldolgozástörténeti gyűjtemény nagy értékű alkotásokkal gyarapodott: 2 db bronzszoborral és 1 db ezüsterleggel. A szobrok készítője Beszédes János László (1874–1922) neves magyar szobrász, a serleg készítője ismeretlen.

Beszédes János László: Gulyás

Beszédes János László: Öreg paraszt korsóval

Mindhárom alkotást mint I. díjat kapta az Egri Főkáptalan szihalmi tehenészete az 1930-as években. A gulyást ábrázoló szobron a következő felirat olvasható: „A Tiszajobbparti Szarvasmarhatenyésztő Egyesületek Szövetségének tejelési versenyén 1931. 1932. 1933. években az első díjat az Egri Főkáptalan szihalmi tehenészete nyerte”. Az öreg parasztot korsóval ábrázoló szobor felirata: „I. díj a Tiszajobbparti Szarvasmarhatenyésztő Egyesületek Szövetsége által rendezett tejelő versenyen 6012 kg legmagasabb tejtermelésért 1932–33, 1933–34, 1934–35-ös évek átlagában”. Az ezüstserleg felirata a következő: „Az 1931. évi tejtisztasági verseny I. díja – Egri Főkáptalannak Szihalom – Országos Mezőgazdasági Kamara tiszteletdíja”.

Ezüst serleg

A szarvasmarha-tenyésztés történetében fontos állomás volt az Ujhelyi Imre (1866–1923) által 1896-ban megalapított Magyaróvári Szarvasmarha-tenyésztő Egyesület, melyet később az egymás után alakuló állattenyésztő egyesületek követtek. Ennek a mozgalomnak lett az eredménye a Tiszajobbparti Szarvasmarhatenyésztő Egyesületek Szövetsége is. Az volt a céljuk, hogy az addig uralkodó küllemi formalizmussal szemben a tejtermelőképessegre irányítsák a figyelmet. Munkájuk következményeként kimagasló eredmények születtek az uradalmak és a kisgazdák népies tehenészetei körében egyaránt. Battha Pál 1936-ban ismerteti többek között a szihalmi uradalom azon 16 db tehenének küllemét és legnagyobb éves termelését, melyek „Elit tejelő tehenek” címet nyertek.

G. Szöllős Eszter

* * *

A *Cooptourist Utazási Iroda* az elmúlt időszakban rendszeresen szervezett külföldi csoportok számára szakmai látogatást a Magyar Mezőgazdasági Múzeumba. Így 1982. április 30-án az NSZK-beli Leonberg környékéről fogadtunk 55 mezőgazdasági szakembert, május 17-én egy 40 fős francia mezőgazdasági küldöttséget, június 24-én az NSZK-beli Kiel vidéki falusi fiatalok 26 fős csoportját fogadtuk. A csoportok előadást hallgattak a magyar mezőgazdaság helyzetéről, megtekintették a Múzeum kiállításait és „A Magyar Mezőgazdasági Múzeum” című filmet.

* * *

A múzeumi pártszervezet kezdeményezésére a Magyar Mezőgazdasági Múzeum kitömött állatokat (szárnyasokat) ajándékozott a *Vakok Általános Iskolájának*.

* * *

A Múzeum dolgozói a május elsejei felvonuláson

* * *

Dr. Balassa Ivánt a Magyar Néprajzi Társaság május 26-án az 1982–85-ös évekre elnökének választotta.

* * *

Dr. Balassa Iván a Magyar Mezőgazdasági Múzeum főigazgató-helyettese június 18-án megnyitotta a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Múzeumi Igazgatóság által rendezett Tardi Tájházat.

* * *

A *Budapesti Nagy Sportcsarnok* (BNS) felépítésében végzett társadalmi munka elismeréseként az MSZMP XIV. kerületi Bizottsága és a XIV. kerületi Tanács emléklaplakkal jutalmazta a Magyar Mezőgazdasági Múzeumot.

* * *

- A muzeológiai továbbképző tanfolyam előadásai a következők voltak:*
- február 22-én A magyar múzeumügy története a felszabadulástól napjainkig. — dr. Fülep Ferenc, a Magyar Nemzeti Múzeum főigazgatója.
- március 8-án A múzeumi tárgyak raktározása, múzeumi raktárak. — Balázs Ágnes, a KMI munkatársa.
- április 29-én A múzeumi raktározás és tárgymozgatás problémái. — Éri István, a KMI igazgatóhelyettese.
- május 31-én Korszerű műtárgy-környezet a múzeumokban. — Pécsi Dániel, a Zenetörténeti Múzeum főrestaurátora.

* * *

Nyári hangversenyek '82

A XIV. kerületi Tanács VB Művelődési Osztályával közösen évek óta rendeztünk nyári hangversenyeket a Vajdahunyadvár Hunyadi-udvarán felállított szabadtéri színpadon. Hétfő esténként szimfonikus zenekari hangversenyek, szerdán pedig jazz-estek rendezésére került sor. A Múzeumban folyó felújítási munkák miatt az idén a Hunyadi-udvart le kellett zárni, a felajánlott másik helyet viszont a XIV. Kerületi Tanács Művelődési Háza nem tartotta alkalmasnak, így a szimfonikus esteket az I. István Gimnázium udvarán, a jazz-esteket a Magyar Néphadsereg Művelődési Házában rendezték meg.

Mégsem maradt hangversenyek nélkül a Múzeum. A Kórusok Országos Tanácsa felajánlotta, hogy vasárnap délelőttönként fúvószenekari hangversenyeket szervez a Vajdahunyadvár udvarára. Az első térzenére 1982. június 13-án 10.30-kor került sor a Vám- és Pénzügyőrség Központi Zenekara Galambos János és Galántay Szabolcs vezényletével bécsi operettekből játszott, nagy sikerrel.

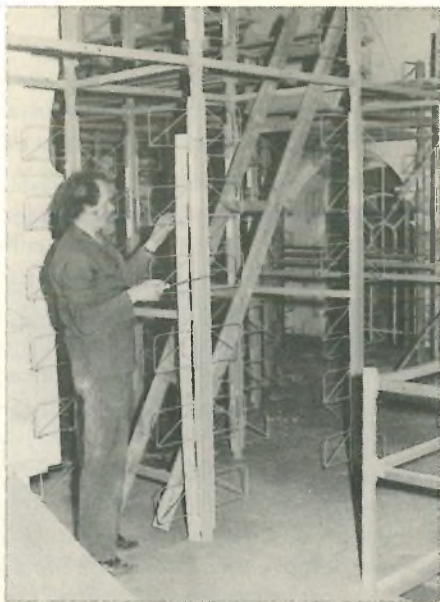
A szeptember 12-ig tartott hangverseny-sorozaton többek között fellépett még a Nyíregyházi Ifjú Gárda Fúvószenekar, a Bács-Kiskun megyei Munkásőr Parancsnokság Központi Zenekara, a Kiskunfélegyházi Munkásőr Zenekar, a Csepel Művek Munkásotthona Koncert Fúvószenekara, a Miskolci MÁV Koncert Fúvószenekar, az Oroszlányi Szénbányák Koncert Fúvószenekara, a Ganz-MÁVAG Koncert Fúvószenekar, a Tata-bányai Bányász Koncert Fúvószenekar.

Az Országos Múzeumi és Műemléki Hónapban pedig kórushangversenyeket kezdtünk el a KÓTA-val közösen a Múzeum aulájában vasárnap délelőttönként 11.30 órától. Az első alkalommal, *október 3-án* a Vasas Művészegyüttes Énekkara adott műsort, Vas Lajos vezényletével.

Reméljük ez az új kezdeményezés a közönség körében is kedvező fogadtatásra talál.

Sági Pál

* * *

Április 13-án kezdte meg a Szanyi Mezőgépipari Közös Vállalat a könyvtár raktári polcrendszerrel való beépítését.

Képünkön a polcokat tartó konzolok rögzítését végzik.

* * *

A MÚZEUM BARÁTI KÖRÉNEK ÉLETÉBŐL

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum Barátainak Köre 1982. február 19-én tartotta meg *VIII. tisztújító küldöttközgyűlését*. A 96 százalékos részvétel mellett megtartott jó hangulatú közgyűlésen a küldöttek egyhangúlag elfogadták az Ügyvezető Elnökség beszámolóját. A hozzászólók úgy értékelték, hogy mind a pénzgazdálkodásban, mind a szakmai programokban a korábbi évekhez képest előrelépés történt.

dr. Vendéghegy Ferenc miniszterhelyettes beszámolóját tartja

A leköszönő ügyvezető elnökség helyett a következőket választották meg: *elnöknek*: dr. Vendégh Ferenc MÉM miniszterhelyettest, *ügyvezető alelnöknek*: dr. Szabó Lóránd múzeumi főigazgatót, *alelnöknek*: dr. Kirsch János főosztályvezetőt, *főtitkárnak*: dr. Csoma Zsigmond muzeológust. *Tagjainak*: Lehoczky Mihályt, a TOT főtitkárhelyettesét, dr. Madas Lászlót, a Pilisi Parkerdőgazdaság vezérigazgatóját, dr. Mentényi Miklóst, a Pénzügyminisztérium tanácsosát. A *számvizsgáló bizottság elnökének*: Billing László, nyugalmazott igazgatót, *tagjainak*: dr. Gazdag László iskolaigazgatót és Jászberényi Károly nyug. osztályvezetőt.

A Közgyűlés a következő határozatokat hozta:

1. A helyi csoportok egyik legfontosabb feladata legyen a Magyar Mezőgazdasági Múzeum épületében az épületfelújítást követően 10–12 évre szóló állandó, nagy alapterületű kiállítások elkészítésének segítése. Kérjenek és kapjanak a helyi csoportok konkrét feladatokat, gyűjtési útmutatókat (eszközökre, adatokra, dokumentumokra, téma-gyűjtésre). Ez a főfeladat a VI. ötéves tervidőszak további éveire is vonatkozzon.
2. Fokozzák a csoportok nyilvántartó, rendszerező tevékenységüket, a tárgyak állagmegóvását. Készítsenek olyan áttekinthető listát, amelynek segítségével eddigi gyűjtésük konkrétan dokumentálható. Tekintsék munkájuk megbecsülésének, ha esetleg állandó kiállításra, tartós kölcsönzésre a Múzeum központi épületében kerül bemutatásra az általuk gyűjtött értékes eszköz, dokumentum. Ebben az esetben a kölcsönző Baráti Kör nevét az állandó kiállításon a Múzeum tüntesse fel.
3. A helyi csoportok legyenek propagandistái a Magyar Mezőgazdasági Múzeum és filiáléi megismertetésének, azok látogatásában és általában a múzeumügy népszerűsítésében, különösen az ifjúság körében vegyenek tevékenyen részt.
4. Kezdeményezzék a helyi csoportok, hogy összegyűjtött, restaurált és nyilvántartott eszközeiket, tárgyaikat, dokumentumaikat a helyi iskolai oktatásban szemléltetésre felhasználják, hogy múzeumuk tágabb értelmű közművelődési célokat is szolgáljon.
5. Az Országos Ügyvezető Elnökség a továbbiakban is folyamatosan nyújtson eszmei és metodikai segítséget a helyi csoportok működéséhez, figyelembe véve azok adottságait.
6. A helyi csoportok továbbra is fokozzák a jelentősebb agrártörténeti emlékek védelme terén végzett társadalmi munkát, az írásos dokumen-

tumok, fényképek gyűjtését, ideértve az élelmiszeripar történetére vonatkozó anyagokat is.

7. Legyenek kezdeményezők a helyi kulturális rendezvényekben, segítsék a művelődéspolitikai elveinek megvalósítását környezetükben. Működjenek együtt a helyi társadalmi szervezetekkel, segítsék azok munkáját sajátos lehetőségeikkel. Hívják fel az általános és középiskolák figyelmét „Hazánk mezőgazdasága diákszemmel” tizenkettedik alkalommal meghirdetett pályázaton való részvételre.
8. A Baráti Körök helyi időszaki és kamara kiállítások előkészítésével készüljenek fel a tíz éves jubileum megünneplésére, az eddig megtett út önkritikus vizsgálatára.

A baráti hangulatú közgyűlés dr. Vendéghegy Ferenc elnök zárszava után ért véget.

dr. Csoma Zsigmond

* * *

A Békési helyi csoport működéséről elkészült az első ismertető füzet dr. Komáromi Sádor, a Békési csoport elnökének szerkesztésében. A kiadvány foglalkozik a békési Mezőgazdasági Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézet történetével, jogelődjeivel, az iskolán belül megalakult Baráti Kör tevékenységével (régészeti kutatásokban való részvétel, gyűjtő munka), valamint a Növényvédelmi és Öntözési Szakosztály megalakulásával. A 18 képpel illusztrált szép kiadvány hűen tükrözi szorgalmas társadalmi tevékenységüket.

A Gyulai Munkácsy Mihály Mezőgazdasági Termelőszövetkezet is tervez egy kiadványt a helyi Baráti Kör tevékenységéről. Az ismertetőt Timkó Béla szaktanácsadó készíti el.

* * *

Az Ügyvezető Elnökség döntése értelmében a baráti kör csoportok Gerencsér Miklós: *Mezei műhelyek* c. könyvének értékesítésében részt vállaltak a Békési csoport versenyfelhívása értelmében. Jelenleg a Békési csoport 50 db könyv értékesítését vállalta, a Szabadkígyósi csoport 30 db forgalmazását kérte. Zirci helyi csoportunk 43 példányt vásárolt meg.

A legjobb könyvértékesítők az Ügyvezető Elnökség döntése értelmében jutalomban részesülnek.

* * *

A Magyar Nemzet 1982. május 26-i számában „Múzeum Szécsényben” címmel közölt riportot a Kubinyi Ferenc Múzeum és a helyi Baráti Körünk tevékenységéről. Többek között ezt írja: „Öt éve alakult meg a Magyar Mezőgazdasági Múzeum baráti körének helyi csoportja – jelenleg több mint 370 tagunk van. Ők teljesen a sajátjuknak érzik a múzeumot, nincs gond a közönségtoborzásra, hiszen mindig számíthatunk rájuk. Emellett ők is hozzájárulnak a gyűjteményeink gazdagításához. A különböző pályázatokra (Ki gyűjt többet Szécsényről, Mit tudok szülőföldemről) értékes tárgyi emlékek kerültek hozzánk, amelyeket a gyűjtő nevének feltüntetésével kiállításokon mutattunk be. (Évente több mint 400 tárgy és dokumentum kerül így be ingyen a múzeumba.) Például komplett kenderfeldolgozó berendezéshez vagy írásos dokumentumokhoz jutottunk, amelyekből megtudhattuk, hogyan sütötték valamikor a kenyeret, milyen volt a sportélet a századforduló táján vagy az első cséplőgép 1945 után. Ezekből válogatást adunk közre az évente kétszer megjelenő Szécsényi Honismereti Híradóban, amelyet a Hazafias Népfront, a Baráti Kör és a Nagyközségi Tanács ad ki . . . A Baráti Kör tagjai sok értékes társadalmi munkát végeznek, nekik köszönhető, hogy a dzsungelből ápolt kastélypark lett és gondozott autóparkoló, most pedig a várkertben dolgoznak. Mindenkinek megvan a maga feladata, amit jókedvűen, lelkesen végeznek. A klubfoglalkozásokon kötött és kötetlen programokat szervezünk: előadássorozatban ismerkedhetek a megye történetével, néprajzával, irodalmával, gyártörténetével. A baráti kör hozta létre a mezőgazdasági gépművelést is. Idős szakemberek gyűjtik össze a gépeket és a helybeli tsz-ben szakközépiskolások segítségével rendbehozzák. Harmadik éve működik az úgynevezett múzeumi baráti raj az általános iskola felső tagozatosaiából. Szeretnénk minél tágabbra nyitni művelődési érdeklődésüket, ezért az egyéni igényeknek megfelelően kis csoportos foglalkozásokat szervezünk: régész, restauráló. Az általánosabb ismeretek szerzését a gyűjtőmunkák jelentik, mint Szécsény utcaneveinek, irodalmi mondáinak, legendáinak feldolgozása. Vetélkedőket, kirándulásokat is szervezünk nekik. Nyílt napokon szülők, pedagógusok és vendégek jelenlétében számoltak be munkájukról, aznap ők kalauzoltak a múzeumban és még valami kapcsolódó műsorról is gondoskodtak.”

NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

Dr. Balassa Iván és dr. Csoma Zsigmond március 25 — április 5. között részt vett Hamburgban a Herder-díj alapítvány 50. évi jubileumi ünnepségén.

* * *

Április 21-én *Joseph W. Gillespie*, a Central Soya elnökhelyettesének vezetésével, *Wágner József* az Agárdi Mezőgazdasági Kombinát igazgatójának kíséretében amerikai delegáció ismerkedett Múzeumunk kiállításaival. A vendégeket a Múzeum főigazgatója kalauzolta.

* * *

Horst Frerking úr, a hannoveri Állatorvostudományi Egyetem rektora *dr. Karsai Ferenc*, a budapesti Állatorvostudományi Egyetem rektorhelyettesének kíséretében április 26-án megtekintette a Múzeumot és a Múzeumból készített filmet. *Dr. Szabó Lóránd* főigazgató adott részükre tájékoztatást az itt folyó munkáról.

* * *

A magyar és dán mezőgazdasági múzeumok közötti együttműködés keretében „A Magyar Mezőgazdasági Múzeum bemutatkozik” címmel rendezett időszakos fotókiállítást Múzeumunk a dániai *Auningban*. Alapításától napjainkig fotókon — többségében színes fényképeken — láthatók a Magyar Mezőgazdasági Múzeum jelentősebb eseményei, kiállításai, s ezen keresztül fejlődése.

A kiállítás április 29-én nyílt meg. A megjelenteknek *dr. Nagy Lajos*, a MNK koppenhágai nagykövete ismertetőt tartott a magyar mezőgazdaság fejlődéséről. A kiállítást *H. J. Kristensen*, dán mezőgazdasági minisztériumi

államtitkár nyitotta meg és *dr. Szabó Lóránd* főigazgató mutatta azt be. Ugyancsak nagy érdeklődéssel fogadták a Múzeumunk tevékenységéről bemutatott angol nyelvű színes filmet.

A dán hírközlő szervek is méltatták a kiállítást, utalva arra, hogy több dániai városban – így Koppenhágában is – bemutatásra kerülnek a fényképek az elkövetkező hónapok során.

Ez év októberében a Dán Mezőgazdasági Múzeum hasonló kiállítással fog bemutatkozni Budapesten a Vajdahunyadvárban, majd több városunkban.

*Svend Nielsen a Dán Mezőgazdasági Múzeum igazgatója
H. J. Kristensen dán mezőgazdasági államtitkár
dr. Nagy Lajos koppenhágai nagykövet
dr. Karcsai Károly nagykövetségi tanácsos
és dr. Szabó Lóránd főigazgató*

Május 4-én *Bob Bergland*, az USA volt mezőgazdasági minisztere, a Farmland-Eaton World Trade elnöke megtekintette a Magyar Mezőgazdasági Múzeum kiállításait és elismeréssel nyilatkozott a látottakról. Látogatása után írt levelében a következőket állapította meg: „Ez a legjobb gyűjtemény, amit eddig bárhol a világon láttam; Önnek és munkatársainak csak gratulálni lehet.”

* * *

Május 7-én *dr. J. Nieman*, az NDK Helyi Irányítású Ipari és Élelmiszeripari Minisztériumának államtitkára *dr. Vendég Ferenc* miniszterhelyettes kíséretében megtekintette a Múzeumot.

* * *

A Francia Mezőgazdasági Minisztérium kezdeményezésére május 9-től 13-ig 10 tagú *francia delegáció* látogatott el hozzánk. A Múzeum tevékenységét kívánták megismerni, különös tekintettel a mezőgazdasági gép- és eszközgyűjteményekre. Kérésüknek megfelelően programjukba iktattuk vidéki mezőgazdasági gépgyűjteménnyel rendelkező gazdaság megtekintését is, mivel most tervezik a francia mezőgazdasági gép- és eszközgyűjtemény létrehozását. Múzeumunkon kívül látogatást tettek a Közlekedési Múzeumban, a Lajosmizsei Tanyamúzeumban, a Kiskunhalasi Állami Gazdaságban, Gödöllőn, a MÉM Műszaki Intézetben és megtekintették ugyancsak Gödöllőn az ERTI erdészeti szabadtéri gépgyűjteményét.

A delegáció vezetői és tagjai külön-külön is köszönettel és elismeréssel nyilatkoztak a látottakról, a program megszervezéséről, a meglátogatott intézmények részéről tapasztalt szívélyességről és vedéglátásról. Hasznosnak és eredményesnek minősítették a tanulmányutat, a tapasztalakat hasznosítani fogják a megalapításra kerülő gépgyűjteményüknél. Ismertették nagyszabású tervüket, mely szerint Niort városa mellett hozzák létre a mezőgazdasági gépgyűjteményt egy információs-oktatási központ keretében. A szabadtéri és részben fedett gépgyűjtemények mellett szakelőadások tartására alkalmas épületet is terveznek és azokat gépbemutatók is követnék.

Javító-restauráló műhely, kisebb szálloda és étterem is tartozna a központhoz.

Külön meglepetés volt számukra Kiskunhalason, hogy a helyi állami gazdaság a termelési feladatai mellett milyen körültekintően, szakszerűen gyűjti és védi gépesítéstörténeti emlékeit. Kifejezésre juttatták, hogy jól választották meg tanulmányutuk helyét, mert mi ma még előbbre járunk a mezőgazdasági gépek gyűjtésének és védelmének terén, mint ők.

* * *

Május 10-én *Bejczy Gézának* a XIV. kerületi Pártbizottság titkárának kíséretében megtekintette Múzeumunkat *V. G. Masencev* az SZKP KB Propaganda Osztályának munkatársa. A vendégeket *dr. Szabó Lóránd* főigazgató és *dr. Pintér János* párttitkár fogadták, illetve kalauzolták a Múzeumban.

Vendégek az aulában

* * *

Május 10-én *afrikai pártdelegáció* látogatta meg kiállításainkat.

* * *

Május 21-én *Kong Sam Oi* mezőgazdasági öntözési és erdészeti miniszter vezetésével kambodzsai küldöttség ismerkedett Múzeumunk kiállításával.

* * *

Május 22-én *J. Castaneda* asszony, a Mexikói Egyesült Államok külügyminiszterének felesége és *Alfonso Herrera Salcedo* Mexikó magyarországi nagykövete *Kazareczki Kálmán*, az Agrober vezérigazgatójának kíséretében járt Múzeumunkban, *dr. Szabó Lóránd* főigazgató fogadta a vendégeket.

* * *

Dr. Balassa Iván május 23 — június 5. között a Skót Nemzeti Múzeum meghívására tanulmányutat tett Skóciában. Május 24-én Lord Mansfield-del, a skót mezőgazdasági miniszterrel megnyitotta a Skót Mezőgazdasági Múzeumot Edinburgban. Ez a létesítmény, mint a Nemzeti Múzeum egy új osztálya működik és bemutatja a skót földművelés, állattenyésztés fejlődésének legfontosabb vonásait. Külön figyelmet szentel a kis- és nagybirtokok eszközkészletének, a mezőgazdasági munkások életkörülményeinek. A múzeum épülete a külvárosban, a Mezőgazdasági Kiállítás szélén helyezkedik el, ami számára meglehetősen nagy látogatottságot biztosít. A múzeumhoz restaurátorműhely, könyvtár és munkaszobák is tartoznak, míg a raktárak a város más részén kerültek elhelyezésre.

Balassa Iván skóciai tartózkodása alatt kb. 2 000 kilométert utazott és lényegében felkereste csaknem valamennyi mezőgazdasági jellegű gyűjteményt, múzeumot és kiállítást. Ezek során meg lehetett állapítani, hogy egyesületek és magánosok rendkívül nagy szorgalommal gyűjtik a tárgyakat. Bár az állami támogatás minimális, mégis jelentős eredményeket értek el. Edinburgban történeti és művészeti kiállításokat is felkeresett és fogadta a skót múzeumok országos felügyelője is. Május 26-án részt vett a Skót Mezőgazdasági Múzeum Tudományos Tanácsának ülésén, ahol átadta a Magyar Mezőgazdasági Múzeum könyvküldeményét és bemutatta annak munkáját.

Június 4-én a skót múzeumok dolgozói számára előadást tartott a Magyar Mezőgazdasági Múzeumról és bemutatta az arról készült angol nyelvű színes filmet, mely nagy sikert aratott.

A tanulmányút eredményeként a két mezőgazdasági múzeum között megindult a kiadványcsere és ha a helyzet ezt lehetővé teszi, kisebb kiállítások és kutatók cseréjére is sor kerülhet.

* * *

A közép-franciaországi Clermont Ferrand egyetemén, az Institut des Études de Massif Central rendezésében 1982. június 2–6. között konferenciát tartottak a hegyvidéki marhatenyésztés történeti fejlődéséről a XV.–XIX. században. Magyar részről *N. Kiss István* kandidátust hívták meg, aki a magyar marhatenyésztés alföldi jellegét és az évszázadokon át tartó ökörexport külföldi és belföldi hatását elemezte. A konferencia résztvevői számos előadásban világították meg a hegyvidéki legelőváltó rendszer virágzását, gazdasági és társadalmi hátterét a nyugat-európai országokban. A tudományos tanácskozás eredményeit tanulmánykötetben jelentetik meg.

* * *

Június 22-én *A. G. Gyenyiszenko* az Ukrán Sz. Sz. K. mezőgazdasági miniszterhelyettese látogatta meg Múzeumunkat, *Zala Géza* a MÉM NKF főosztályvezetője kíséretében.

* * *

A Múzeum 12 fős muzeológus és műszaki csoportja június 28 — július 1. között csehszlovákiai tanulmányúton vett részt, ahol megtekintették a prágai Kongresszusi Palotában rendezett *CEREALS '82* nemzetközi kiállítást.

* * *

SZEMÉLYI HÍREK

1982. április 8-án elhunyt kedves kollegánk *Simon Ruzinkó Gábor*. Szomorú szívvel búcsúzunk tőle. Törékeny és mindig tevékeny alakját nem csupán az agrárszakirányítás és a magyar agrárszakemberek gyászolják. De gyászolja és búcsúzik tőle a Magyar Mezőgazdasági Múzeum is. Sokat tett az agrártörténeti emlékek megbecsülésért és megbecsültetéséért. Életének utolsó éveit szinte kizárólag ezeknek szentelte. Emlékének ugyanolyan tisztelettel adózunk, mint amilyen szeretettel ő kutatta és védte a magyar agrármúlt igen becses értékeit.

* * *

Április 4. alkalmából *Bálint Józsefné* könyvelő és *Balogh János* fizikai dolgozó „MÉM Kiváló Dolgozó” kitüntetésben részesültek.

* * *

A MÚZEUM NEGYEDIK NEGYEDÉVI PROGRAMJÁBÓL

Időszaki kiállítások

SZŐLŐ ÉS BOR AZ EX LIBRISEKEN

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum Lippóczy gyűjteményének legújabb darabjai.

BEMUTATKOZIK A DÁN MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM – fotókiállítás.

Rendezvényeink

Vasárnap a Múzeumban

- 10.30 órakor – tárlatvezetés, szakelőadás a TIT-tel közösen
- 11.00 órakor – szakfilmvetítés
- 11.30 órakor – kórushangverseny
- 14.00 órakor – A mese világa – filmvetítés gyermekeknek.

A tárlatvezetéseket, előadásokat a Magyar Mezőgazdasági Múzeum munkatársai tartják.

n o v e m b e r

7. A SZŐLÉSZETI KUTATÁSOK TÖRTÉNETE

Előadó: Szőnyi Béla

Film: A csemegeszőlő termesztése
Történelmi borvidékeinkről

**14. A HÁZIÁLLATOK KIALAKULÁSA. A HONFOGLALÁS
ÉS A KORA ÁRPÁD-KOR ÁLLATTARTÁSA**

Tárlatvezetés a kiállításokon.

Vezető: Takács István

Film: Altáj ősi sírhalmai
Népvándorlaskor

**21. A MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM
ÁLLATTENYÉSZTÉSI KIÁLLÍTÁSAI**

Vezető: dr. Tuli Györgyné

Film: Állattenyésztés Magyarországon
Halászat Magyarországon

28. GÖZGÉPEKTŐL A MODERN TRAKTOROKIG

Tárlatvezetés az erőgéptörténeti kiállításon.

Vezető: Várhidy Imre

Film: Önjáró mezőgazdasági gépek
Mezőgazdasági gépalkatrészek felújítása

d e c e m b e r

**5. A SZARVASMARHA-TENYÉSZTÉS
TÖRTÉNETE MAGYARORSZÁGON**

Tárlatvezetés a szarvasmarha-tenyésztési kiállításon.

Vezető: Vitkay Kálmánné

Film: Tehenészeti telep rekonstrukció Pusztaszabolcson
Húsmarhatartás Gyúron

**12. A MAGYARORSZÁGI
GYÓGYNÖVÉNYTERMESZTÉS TÖRTÉNETE**

Előadó: Wohl Lászlóné

Film: A magyarországi gyógynövények

19. MAGYARORSZÁGI SZÁRAZMALMOK

Előadó: Balázs György

Film: Népi műemlékek a mezőgazdaságban

Búvó örökség

26. A DOMESZTIKÁCIÓ KÉRDÉSEI

Tárlatvezetés „A háziállatok kialakulása” c. kiállításon.

Vezető: Földyné dr. Virány Judit

Film: Az őszember művészete

A tárlatvezetések és mezőgazdasági témájú ismeretterjesztő előadások megrendelhetők a TIT Budapesti Szervezet Mezőgazdasági Szakosztályától (Budapest, VIII., Múzeum u. 7. Tel.: 336—933).

„Népzene a Múzeumban”

A Kórusok Országos Tanácsa és a Magyar Mezőgazdasági Múzeum közös rendezésében

KÓRUSHANGVERSENY

minden vasárnap délelőtt 11.30 órakor a Múzeum aulájában.

november	7.	Terpesi Népdalkör
	14.	Mohora-magyarnándori Népdalkör
	21.	Sarkadi Népdalkör
	28.	Liszt Ferenc Énekkar, Győr
december	5.	Akasztói Pávakör
	12.	Bakonycsernyei Szlovák Népdalkör
	19.	Konyári Népdalkör

MÚZEUMI FOGLALKOZÁSOK ISKOLÁKNAK

Általános iskolák részére

Előadások – diavetítéssel.

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum, az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal és az Országos Pedagógiai Intézet közös rendezvényei. A *foglalkozások* tematikája a múzeumi kiállításokhoz, a környezet- és természetvédelmi neveléshez, továbbá a modern mezőgazdaság és a környezetvédelem kérdéséhez kapcsolódik. Az általános iskolák felsőtagozatos szakkörei részére ajánljuk.

Időpont: szerda 15 óra

Helye: a Múzeum vetítőterme és kiállítási termei.

- november 10. A Bükki Nemzeti Park bemutatása
Előadó: Szabó László botanikus
a Bükki Nemzeti Park munkatársa
- november 24. Tájvédelmi körzetek Pest megyében
– Ócsa – Börzsöny – Pilis – Buda
Előadó: Madaras Katalin erdőmérnök
OKTH Budapesti Felügyelősége
- december 8. Híres magyar agrárszakemberek élete és munkássága
Előadó: dr. Pintér János muzeológus
Magyar Mezőgazdasági Múzeum

Napközi otthonok szabadidős programja

A mese világa – színes filmvetítés

KÖRNYEZETISMERETI SÉTA – délelőtt a Múzeumban

A kiállításainkhoz színes szakfilmet vetítünk. (Ezt a programunkat az általános iskolák 1 – 4. osztályainak ajánljuk.)

SZAKKÖR A MÚZEUMBAN – általános iskolák részére

Környezet- és természetvédelem

Az Országos Pedagógiai Intézet kísérleti szakköre – októbertől május 31-ig, minden héten.

Helye: a Múzeum kiállítási termei és vetítőterme
Kísérleti és megfigyelési területe — a Városliget.

A szakköri foglalkozásokat környezetvédelmi táborozás zárja le. Az elmúlt tanévben indított szakkörünkön a budapesti általános iskolák érdeklődő tanulói vesznek részt.

Középiskolák részére ajánlott programunk

(Kérhető 2 héttel korábban telefonon vagy írásban történő bejelentkezéssel.)

Előadások

Több tej- és hústermelésért
Gecse Lászlóné muzeológus, Mezőgazdasági Múzeum

Bort érlelő magyar pincék
Híres boraink és borvidégeink
Dr. Csoma Zsigmond muzeológus, Mezőgazdasági Múzeum

Ökológiai tényezők és hatásuk az élővilágra
Ökológiai alapfogalmak, törvényszerűségek
Dr. Balogh Márton tudományos munkatárs, Országos Pedagógiai Intézet

Táj és az ember
Dr. Horánszky András ELTE egyetemi docens

Természetvédelem — embervédelem
Dr. Milkovits István főiskolai tanár, a Magyar Tudományos Akadémia
Természetvédelmi Bizottságának tagja

Fűszernövényeink — magyarországi fűszernövények
Wohl Lászlóné muzeológus, Mezőgazdasági Múzeum

Mezőgazdaságunk nagyjai, élete és munkássága
Dr. Pintér János muzeológus, Mezőgazdasági Múzeum

Ismerd meg a Mezőgazdasági Múzeumot!

- az épület bemutatása
- a kiállítások megtekintése vezetéssel — színes szakfilmek vetítése
- bepillantás a műhelytitkokba — látogatás a Múzeum preparáló műhelyében.

PEDAGÓGUS TOVÁBBKÉPZÉS A MÚZEUMBAN

Az új tanévben is lehetőséget biztosítunk pedagógus továbbképzések tartására. Az Országos Pedagógiai Intézet, az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal, a Fővárosi Pedagógiai Intézet és a Magyar Mezőgazdasági Múzeum közös szervezésében.

- Témakör: — környezet- és természetvédelmi előadás
— a Múzeum kiállítási anyaga és az oktatás kapcsolata

Általános iskolák

Előadás: Ökológiai alapfogalmak a környezetismeret tanításában
Előadó: Vízzy Istvánné dr. tudományos munkatárs, Országos Pedagógiai Intézet

Előadás: A Múzeum kiállítási anyaga hogyan építhető be az oktatásba
Előadó: Rogná Emilia múzeumpedagógus, Mezőgazdasági Múzeum
Időpont: 1982. november 5-én 14.30 órakor a Múzeum vetítőtermében
A biológia — földrajz szakfelügyelők és szakmai munkaközösség vezetők részére.

A budapesti kerületi biológia — földrajz munkaközösségek részére ajánlott továbbképzési tematikák.

- Az életközösségek sajátos vonásai
- Védett természeti értékeink: Hortobágyi Nemzeti Park
Kiskunsági Nemzeti Park
Bükk Nemzeti Park
- Hazánk természetes életközösségei
- A Múzeum kiállítási anyaga és az oktatás kapcsolata.

(Felvilágosítást a szervezéssel kapcsolatosan a múzeumpedagógus ad.)

AZ ORSZÁGOS PEDAGÓGIAI INTÉZET által szervezett programok a Múzeumban:

KÖRNYEZETVÉDELMI SZABADEGYETEM

- Az ország különböző középiskoláiból meghívott tanárok részére
- Időpont: havonként – keddi napokon 11 órától 14 óráig.

KÖRNYEZET- ÉS TERMÉSZETVÉDELMI TANFOLYAM

- A budapesti általános iskolák alsótagozatos nevelői részére
- Időpont: havonként – szerdai napokon 9 órától 13 óráig.

- Növények és állatok a környezetünkben – természetvédelmi alapismeretek

- A Múzeum kiállítási anyaga az oktatásban

A részletes tájékoztatót a meghívottak előzetesen megkapják.

Megjelenik negyedévenként
Felelős kiadó: dr. Szabó Lóránd
Szerkesztő: Udvary Ágnes
Lektorálta: Sági Pál
Formátum: A/5

Lapengedély száma: III/ Kul/126/1982.

Megjelent 700 példányban
ISSN 0230-1075

Filmvetítés és szakvezetés kérhető a nyitvatartás ideje alatt. A jelentkezéseket lehetőleg 3 nappal előbb kérjük a 412–011-es telefonon bejelenteni.

A hátsó borítón a Múzeum barokk épületének felújított emelete és a Könyvtár olvasótermének bejárata látható.

